

Stališče CIPRE o izvajanju Alpske konvencije

9/2000

1. Uvodne opombe.....	2
2. Okvirni pogoji za izvajanje.....	2
3. Obveznosti iz okvirne konvencije.....	2
4. Problematika „prednostnega seznama“: ali obstajajo v protokolih „nepomembni“ ukrepi ?	3
5. Zahteve in prioritete za vsebine posameznih protokolov: navedeni primeri !.....	4
a) Neodvisni organ za preverjanje združljivosti z Alpsko konvencijo	5
b) Varstvo narave in urejanje krajine: primeri.....	5
c) Urejanje prostora in trajnostni razvoj : primeri.....	6
d) Hribovsko kmetijstvo: primeri.....	7
e) Gorski gozd: primeri.....	8
f) Turizem: primeri	8
g) Varstvo tal: primeri.....	9
h) Energija: primeri.....	10
i) Promet: primeri.....	10

1. Uvodne opombe

CIPRA je že februarja letos v okviru svojega stališča o "Tezah o izvajanju Alpske konvencije" švicarske delegacije v Stalnem odboru Alpske konference opozorila na to, da je začetek izvajanja protokolov Alpske konvencije po posameznih točkah problematičen. Problemsko usmerjena določitev prioritet je sicer nujna zaradi praktičnih razlogov, vendar pa vsebuje tudi nevarnost, da se ne bi lotili resničnih problemov, temveč izbrali "linijo najmanjšega odpora". Tako se večina dosedanjih projektov za uresničevanje konvencije ne ravna po "nujnosti in težavnosti problemov", temveč nastane pogostokrat iz drugačne lastne dinamike. Zaradi tega je pri izbiri priporočljiva velika pazljivost: pomembno je namreč, da vedno ohranimo pogled nad celoto in se ne izgubljam v posameznih dejavnostih. Tako ne moremo pristati na ločeno izvajanje posameznih protokolov, členov ali projektov, ne da bi bilo le-to zastavljeno v celotnem sklopu obsežne politike uresničevanja.

2. Okvirni pogoji za izvajanje

V omenjenem stališču je CIPRA izpostavila tudi določene okvirne pogoje, ki so potrebni za izvajanje, pri tem pa gre zlasti za:

- izvajanje na formalni ravni: prevzem določb Alpske konvencije in – potem ko bodo ratificirani – protokolov v nacionalno, regionalno in občinsko zakonodajo, kjer je to potrebno na podlagi notranjega prava, kakor tudi v evropsko zakonodajo;
- ratifikacijo podpisanih protokolov in dokončanje še manjkajočih protokolov;
- ustanovitev Stalnega sekretariata;
- zagotavljanje opazovanja in obveščanja o Alpah;
- zagotavljanje udeležbe prizadetih strani;
- obvezujoče formulacije za predvidene ukrepe;
- zagotavljanje finančnih sredstev;
- stalno obveščanje.

3. Obveznosti iz okvirne konvencije

Stališče CIPRE o tezah za izvajanje konvencije prav tako opozarja na to, da so se pogodbenice že v okvirni konvenciji zavezale k celi vrsti ukrepov, katerih uresničenje formalno že v tem trenutku ni samo možna, temveč je tudi obvezujoča. Navedimo te ukrepe na tem mestu še enkrat:

Neposredno iz okvirne konvencije izhaja obveznost, da morajo biti uresničeni naslednji ukrepi:

a) dejavnosti in sodelovanje na celotnem alpskem prostoru :

- *drugi prispevki o enotni politiki na vsedržavni in čezalpski ravni, ki so pomembni za alpski prostor, kot nujen pogoj za specifično tovrstno politiko na alpskem prostoru v skladu s prvim odstavkom 2. člena ;*

- *čezmejno sodelovanje v alpskem prostoru (prostorsko in strokovno) - prvi odstavek 2. člena;*
- *sprejetje ustreznih in deloma izrecno navedenih ukrepov, zlasti na dvanajstih področjih v skladu z drugim odstavkom 2. člena;*
- *sodelovanje z mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami za učinkovito izvajanje konvencije v skladu s tretjim odstavkom 4. člena;*

b) obveščanje/ stiki z javnostjo/ raziskave:

- *olajšava in pospeševanje izmenjave pomembnih informacij v skladu s prvim odstavkom 4. člena;*
- *medsebojno obveščanje o načrtovanih ukrepih, ki lahko posebej vplivajo na alpski prostor ali njegove dele - v skladu z drugim odstavkom 4. člena;*
- *usklajevanje in sodelovanje pri raziskavah in opazovanju v skladu s 3. členom;*
- *redno obveščanje javnosti o rezultatih raziskav in opazovanj ter sprejetih ukrepih v skladu s četrtem odstavkom 4. člena;*
- *posredovanje informacij Alpski konferenci o ukrepih, ki so bili sprejeti za izvajanje konvencije v skladu s četrtem odstavkom 5. člena.*

4. Problematika „prednostnega seznama“: ali obstajajo v protokolih „nepomembni“ ukrepi ?

CIPRA je leta 1996 predložila akcijski načrt, ki je vseboval predloge za do tedaj izdelane protokole. Tako naj bi bilo v obliki primera prikazano, na kakšen način je Alpsko konvencijo mogoče uresničiti s projekti. To "navodilo za delovanje" je bilo namenjeno tako pogodbenicam Alpske konvencije kot tudi nevladnim organizacijam. Zahteve akcijskega načrta iz leta 1996 vključuje seznam, ki je predstavljen v nadaljevanju .

Na podlagi desetega predloga v dokumentu "Teze o izvajanju Alpske konvencije" je predsedstvo na 16. zasedanju Stalnega odbora Alpske konference pogodbenice in opazovalce pozvalo, da določijo prednostna področja pri izvajanju podpisanih protokolov ("Pogodbenice Alpske konvencije določijo, katera so skupna prednostna področja, in dosežejo soglasje o njihovem vsebinskem in časovnem uresničevanju.").

CIPRA se je s tem vprašanjem intenzivno ukvarjala na delavnici strokovnjakov 4. in 5. februarja 2000. Takrat se je uveljavilo mnenje, da se je zelo težko - deloma pa je to tudi problematično - odločiti za posamezne ukrepe. Načeloma so v Alpski konvenciji in podpisanih protokolih zajeti vsi ukrepi, ki so za pogodbenice pomembni. Če pa tega ne upoštevamo, se znajdemo pred novimi pogajanji že podpisanih protokolov, čemur pa se je treba v sedanjem položaju izogniti.

Razpravljati je zato lahko mogoče samo o tem, da so posamezni ukrepi označeni kot prednostni ter da se za njihovo izvajanje določi časovno obdobje. Pri tem seveda tvegamo, da so drugi zahtevani ukrepi razvrščeni kot "manj prednostni", s čimer je zanikana njihova pomembnost. Zaradi tega obstaja nevarnost, da bo celotna zasnova Alpske konvencije izginila z zornega polja.

Če se je CIPRA kljub temu odločila za tak seznam, to v nobenem primeru ne odraža mnenja, da dejavnosti, ki tukaj niso našteje, ne bi bile prednostne.

5. Zahteve in prioritete za vsebine posameznih protokolov: navedeni primeri !

Kar se tiče posameznih vprašanj iz seznama, ki ga je predložilo predsedstvo, CIPRA glede vseh točk ne more podati svojega stališča. Tako je v veliki meri prepuščeno pogodbenicam, kdo so odgovorni akterji za izvajanje protokolov in kateri način delovanja bo pri tem izbran. Temu ustrezno je k vsebini vsakega protokola navedeno nekaj točk, ki so po mnenju CIPRE prednostnega pomena in bi jih bilo treba takoj začeti uresničevati. Te točke je treba razumeti kot primere. Dejstvo, da so omenjeni zahtevani ukrepi, ne pomeni, da so določbe protokolov, ki na tem mestu niso navedene, manj pomembne. Pomembno je namreč, da se ti in drugi ukrepi izvajajo skupno in da pri tem niso izbrane le posamezne točke ali posamezen protokol, ki bi bil opredeljen kot nekakšen "vzorec". To bi nasprotovalo smislu Alpske konvencije kot enotnemu instrumentu za uresničevanje trajnostnega razvoja.

Možnost, kako hitro doseči uspehe, vidi CIPRA v vzpostavitvi vzorčnih regij, pri čemer bi morale priti v poštev tako regije z vzornim razvojem v smislu trajnosti kakor tudi regije, za katere je na tem področju značilen še velik zaostanek.

Pomembno je, da se za vse ukrepe določi jasen in obvezujoč časovni načrt in da pogodbenice redno poročajo o doseženem napredku, na podlagi česar je možno nadzirati uspeh.

Kjer se navajajo količinski podatki, je treba upoštevati poseben položaj manjših držav.

CIPRA za ukrepe ne navaja stopnje njihove pomembnosti, ker se ji zdijo pomembni vsi naštet ukrepi in bi temu ustrezno moral biti vsak od njih označen z "1 - zelo pomembno".

Pri vseh točkah je zelo pomembna tako vključitev neposredno prizadetega prebivalstva ter teritorialnih skupnosti in nevladnih organizacij kakor tudi raziskovalnega in znanstvenega področja.

Prek zahtevanih ukrepov bi morala vsaka pogodbenica ugotavljati, katere so največje pomanjkljivosti na njenem področju, in organom Alpske konvencije poročati, kako namerava odpraviti te pomanjkljivosti.

CIPRA ponovno opozarja na sklep 6.4.1., ki so ga sprejeli na V. alpski konferenci na Bledu 16. oktobra 1998 in v katerem je zapisano, da Alpska konferenca "pozdravlja odločitev, da se naloge iz sprejetih izvedbenih protokolov začnejo izvajati še pred njihovo ratifikacijo in začetkom veljavnosti". V sklepu 6.4.2. je Alpska konferenca pooblastila Stalni odbor, da po potrebi imenuje delovne skupine za izvajanje protokolov. Protokole lahko torej takoj začnejo izvajati ne le v posameznih državah, temveč tudi na ravni Stalnega odbora.

a) Neodvisni organ za preverjanje združljivosti z Alpsko konvencijo

Kot splošen ukrep, ki bo zajel vse protokole, predlaga CIPRA ustanovitev neodvisnega organa za preverjanje združljivosti z Alpsko konvencijo. Ta organ, ki deluje neodvisno, na zahtevo preverja in objavlja, ali so projekti, ukrepi, strokovni načrti itd. združljivi s cilji in vsebinami Alpske konvencije.

b) Varstvo narave in urejanje krajine: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst, biotopov ter geotopov tudi na manjših območjih 11., 12. in 14. člen	ohranjanje in povečanje vrednosti zavarovanih območij; povezanosti biotopov; ustanavljanje in oskrbovanje naravnih rezervatov na občinski ravni, programi za obveščanje in pospeševanje, „modri seznam“ območij, ki jih je vredno ohraniti	takoj
sonaravnost na območjih s sonaravnim kmetijstvom in gozdarstvom drugi in tretji odstavek 10. člena	preverjanje in prilagajanje politike pospeševanja	2001-2003
zavarovanje in obnavljanje mokrišč in rečnih krajin, pospeševanje in obnavljanje povezanosti takih ekosistemov 10. in 12. člen	določanje skupnih meril, opredeljevanje zavarovanih objektov: vsaj 10 območij na pogodbenico	2001-2003
ponovno naseljevanje živalskih vrst, ki prispevajo k ravnotežju med vrstami 16. člen	program pospeševanja, skupni monitoring in načrti za ponovno naseljevanje teh živalskih vrst	2001-2010

c) Urejanje prostora in trajnostni razvoj : primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
skupne usmeritve za urejanje prostora v alpskem prostoru, usklajeni postopki presoje vplivov na okolje (PVO), skupna merila za sprejemljivost projektov (z vključitvijo prebivalstva) črka a) in b) 1. člena, 8. člen, 10. člen	prilagoditev nacionalne, regionalne in občinske zakonodaje	2001-2005
trajno in okolju primerno gospodarjenje ter trajnostno varovanje celotnega prostora s posebnim upoštevanjem območij z naraščujočo rastjo razvoja 8. člen	ureditev vzorčnih projektov za regionalni razvoj - tudi čezmejno - po vzoru biosfernih rezervatov	2001-2010
urejanje prostora zasnovati tako, da se bodo zmanjšale potrebe po mobilnosti črka d) petega odstavka 9. člena (ter protokol o prometu, črka c) in d) prvega odstavka 7. člena)	programi pospeševanja v vzorčnih regijah opredelitev omejevanja potreb po mobilnosti in prometu, ki škoduje okolju, kot cilj vseh ukrepov urejanja prostora	takoj
varčna in za okolje sprejemljiva raba virov in prostora črka c) 1. člena	izbor pilotnih regij z različnimi strukturnimi okvirnimi pogoji, izvajanje evidence o izrabi okolja ("gospodarjenje z naravnim ravnovesjem,,), izmenjava med pilotnimi regijami, stiki z javnostjo in znanstvena podpora	2001-2005
ponovna vzpostavitev lokalne oskrbe v različnih alpskih regijah (primer: „Pro Nahversorgung“ v Avstriji) črka d) 1. člena, črka b) 2. člena, črka c) prvega odstavka 9. člena, črka b) tretjega odstavka 9. člena	izbor pilotnih regij z različnimi strukturnimi okvirnimi pogoji, pospeševanje ponovne vzpostavitve lokalne oskrbe z vključitvijo lokalnih dejavnikov, izmenjava med pilotnimi regijami, stiki z javnostjo in znanstvena podpora	2001-2005
vzpostavitev mreže zavarovanih območij na celotnem alpskem prostoru na podlagi enotnih meril črka a) 3. člena in četrti odstavek 9. člena (ter 12. člen protokola o varstvu narave in urejanju krajine)	opredelitev skupnih meril, opredelitev zavarovanih območij	2001-2015

vzpostavitev območij, kjer bodo gradnje omejene in prepovedane (črka b) četrtega odstavka 9. člena)	določitev območij	2001-2010
---	-------------------	-----------

d) Hribovsko kmetijstvo: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
ocena vplivov programov pospeševanja na državni ravni in ravni Evropske unije za hribovsko kmetijstvo glede na - gospodarsko konkurenčnost (proizvodnja visoke kakovosti, proizvodi posameznih niš) - vplive na okolje (ekološka stabilnost in raznolikost vrst) - socialne vplive 9. člen, 10. člen in 12. člen	raziskovalni program	2001-2003
Neposredno trženje: - <i>"best practice guide"</i> - svetovalno omrežje - uvajanje struktur prvi odstavek 11. člena, 14. člen	program za pospeševanje vzpostavitve in delovanja omrežij (proizvajalci, svetovalne ustanove)	2001-2005
alpska blagovna znamka za proizvode, ki so tipični za alpski prostor; sočasno prilagajanje higienskim predpisom, da bi se te posebnosti ohranile 9. in 11. člen	program za pospeševanje uvajanja alpske blagovne znamke, ki upošteva kakovost, izvor ter ekološko sprejemljivost	2001-2005
izdelava meril za izboljšanje delovnih pogojev hribovskih kmetov 15. člen	raziskovalni program	2001-2003

ohranjanje genetske raznolikosti v hribovskem kmetijstvu 10. člen	program za pospeševanje ogroženih domačih živalih in vrst kulturnih rastlin	takoj
ohranjanje ekstenzivnega gospodarjenja v legah z ekstremnimi pogoji črka a) 7. člena	posebno pospeševanje	2001-2005

e) Gorski gozd: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
ovrednotenje splošnih gospodarskih učinkov gorskega gozda 6. in 8. člen	nadomestila za splošne gospodarske učinke gorskega gozda (gl. predlog prof. Scheiringa iz Innsbrucka, na voljo pri CIPRI)	takoj
na vsem področju vzpostaviti gospodarjenje z gozdovi, ki je prilagojeno funkciji in rastišču 5. člen	izdelovanje oz. pospeševanje načrtov za funkcije gorskega gozda, opredelitev skupnih meril za določitev funkcij	2001-2010
naravni gozdni rezervati 10. člen	izbira naravnih gozdnih rezervatov, ki so tipični za bistvene ekosisteme in omogočajo sonaravno dinamiko (imisije, gostota divjadi)	2001-2003

f) Turizem: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
-------------	-----------------	-----------------

raziskovanje družbenogospodarskih in ekoloških posledic turizma; razvijanje modelov za povečanje ustvarjanja vrednosti 22. člen	raziskovalni program; vzpostavitev monitoringa	2001-2005
spodbujanje preusmeritve turističnih krajev v trajnostni razvoj 7. in 19. člen	trajnostni programi pospeševanja v vzorčnih regijah (okolje, gospodarstvo, socialne zadeve)	takoj
pospeševanje turističnih ciljev v Alpah, ki upoštevajo visoke kakovostne in okoljske standarde 7. člen	povezovanje v mreže, skupno oglaševanje; pospeševanje trženja trajnostne turistične ponudbe	2001-2005
obveščanje obiskovalcev in prebivalcev o alpskem prostoru ter njegovih posebnostih 23. člen	informacijske kampanje	2001-2003
politika v okviru postopkov za izdajanje dovoljenj za žičnice prvi odstavek 12. člena	uskladitev postopkov pri izdajanju dovoljenj za žičnice na celotnem alpskem prostoru	takoj

g) Varstvo tal: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
ločevanje in zmanjševanje odpadkov in s tem omejevanje vnosa škodljivih snovi v tla 15. in 17. člen	izvajanje ustreznih ukrepov	2001-2003
pospeševanje nove gradbene kulture, pri čemer je upoštevana kakovost življenja/ kultura, ekologija in regionalno gospodarstvo, vključno z rekonstrukcijo in sanacijo objektov	arhitekturni natečaj "Nove gradnje v Alpah,, ki ga je razpisala Alpska konferenca	2001

7. člen		
varstvo tal v kmetijstvu in gozdarstvu	prilagoditev pospeševanja, informativne kampanje	2001-2003
12. člen		

h) Energija: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
prihranek energije in racionalna oskrba z energijo tretji odstavek 5. člena	prilagajanje zakonodaje in sklep o subvencijskih sredstvih za izvedbo vseh ukrepov v skladu s tretjim odstavkom 5. člena	2001-2004
	informativna in svetovalna kampanja o tehničnih možnostih, ekoloških posledicah in trenutnem spodbujanju izvedbe ukrepov v skladu s tretjim odstavkom 5. člena	2001-2004
obnovljivi viri energije drugi do četrti odstavek 6. člena	doseganje večjega deleža energije iz obnovljivih virov, kot so voda, sonce, veter in biomasa; določitev obvezujočega programa, ki bo vseboval potrebne ukrepe	2001-2010
varstvo vodotokov prvi odstavek 7. člena	ohranjanje naravnih tekočih voda in njihovih odsekov s pomočjo zakonskih ukrepov povečanje vrednosti vodotokov in njihovih odsekov, ki so okrnjeni zaradi izkoriščanja vodne energije	2001-2003 2001-2010

i) Promet: primeri

Delni vidik	Način izvajanja	Časovno obdobje
realni stroški	uvedba dajatve za težka tovorna vozila glede na nosilnost po vsej	od 2002

prerazporeditev subvencijskih sredstev v korist prometnih sredstev, ki so najbolj sprejemljivi za okolje 14. člen	Evropi; sredstva se ne smejo uporabljati za gradnjo cest večja transparentnost pri financiranju mobilnosti iz javnega sektorja	naprej
zbiranje podatkov o emisijah in izrabi okolja tretji odstavek 18. člena	težišče SOIA (informacijski sistem) pri evidentiranju obsega prometa, hrupa, kakovosti zraka itd.	takoj
spodbujanje javnega prometa in za okolje sprejemljivih oblik mobilnosti na regionalni ravni in v celotnem alpskem prostoru 9. in dr. členi	obsežni ukrepi, kot je npr. uvedba olajšav pri tarifah (npr. abonma za nakup vozovnic po polovični ceni, ki velja v vseh alpskih državah), uskladitev voznih redov znotraj regij in na mednarodni ravni, ponudbe taksijev na poziv in skupinskih taksijev, kolesarske steze, upravljanje s parkirišči itd.	takoj
izogibanje, zmanjšanje prometa s spodbujanjem regionalnega krožnega gospodarstva črka c) prvega odstavka 3. člena	program alpskih držav za pospeševanje učinkovitosti gospodarskih dejavnosti v regijah in njihovo povezovanje v mreže	takoj
spodbujanje zavesti glede negativnih vplivov pretirane mobilnosti 19. člen	informativna in svetovalna kampanja v regijah	2001-2003
preusmeritev turističnega prometa na javna prometna sredstva drugi odstavek 13. člena	pospeševanje ukrepov za podaljšanje bivanja in za preusmeritev dnevnega turizma na sredstva javnega prometa	takoj

29. avgust 2000/ CIPRA-International